

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

9/s (3) 2023

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Шарипов Шоҳруз Фахриддин ўғли</i> ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ СИЁСАТИ ТАРИХИ	9-14
<i>Хо'jamuratov Umarjon Rustamovich</i> O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	15-22
<i>Raxmanov Zafar Odilovich, Aloxunov Alisher Axmadjonovich</i> FARG'ONA VODIYSI YODGORLIKLARIDA ANIQLANGAN TAMG'ALI SOPOL IDISHLAR.....	23-26
<i>Mirhakimova Feruza Xoldorjon qizi</i> МАНМУДХО'JA ВЕНБУДИЙ УY МУЗЕYI ТАРИХИ	27-31
<i>Жабборова Ойдина Ихтиёржон қизи</i> XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИДА МАҲАЛЛИЙ ТАРАҚҚИЙПАРВАРЛАР ТОМОНИДАН ИҚТИДОРЛИ ЁШЛАРНИ ГЕРМАНИЯГА ЎҚИШГА ЮБОРИЛИШНИНГ ТАШКИЛ ҚИЛИНИШИ.....	32-35

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Эшов Мансур Пулатович, Насырходжаева Дилафруз Сабитхановна</i> ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА УНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	36-43
<i>Шадманов Эркин Шеркулович</i> МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ВЛИЯНИЯ ДЕТЕРМИНАНТ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	44-52
<i>Асатуллаев Хуршид Сунатуллаевич</i> ДАВЛАТ ФИСКАЛ (БЮДЖЕТ-СОЛИҚ) СИЁСАТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ВА БАНДЛИККА ТАЪСИРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	53-60
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ БЮДЖЕТДАН МОЛИЯЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИ ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61-68
<i>Razzaqova Durdon Adashboy qizi</i> IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA DASTURINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI.....	69-76
<i>Muminova Elnorahon Abdulkarimovna, Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li</i> YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING O'RNI	77-86
<i>Эргашев Отамурод Тоштемурович</i> КИЧИК БИЗНЕСНИ МОЛИЯ-КРЕДИТ МЕХАНИЗМЛАРИ ОРҚАЛИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ Йўналишлари.....	87-93
<i>Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna, Qobulov Ozodbek O'ktamboy og'li</i> MINTAQALARDA GLOBAL OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA TADQIQOTNING O'RNI	94-97
<i>Isaqova Zebo Murodovna</i> DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHA BOSHQARUVI STANDARTLARI INTEGRATSIYASI.....	98-104
<i>Улашов Алибой Рашид ўғли</i> ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНИШИДА МИНТАҚАВИЙ ТАФОВУТЛАРНИНГ ЎРНИ	105-113

<i>Матюсупов Бунёд</i> АҚЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ТУРИЗМ ДЕСТИНАЦИЯЛАРИ ВА ШАҲАРЛАРДА САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ	1114-123
<i>Мухитдинова Камола Алишеровна</i> ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ ВА УНИ БЕЛГИЛОВЧИ ОМИЛЛАР	124-131
<i>Ҳакимов Ҳакимжон</i> ДАВЛАТ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ БЎЙИЧА ДАРОМАДЛИЛИК ЭГРИ ЧИЗИҒИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	132-141
<i>Achilova Ramziya A'zamovna</i> ISHCHI KUCHI VA UNING BANDLIGI	142-149
<i>Nasriddinova Dildora Shukrullayevna</i> OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA MODELLARINI YARATISH	150-157
09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Hayridinov Abbosxon Anvarovich</i> YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY TAHIDLARNI OLDINI OLIHDA HUQUQ TARTIBOT ORGANLARINING VAZIFALARI	158-162
<i>Jurayev Alisher Tulqinboyevich</i> TA'LIMGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLARNING IJTIMOY AHAMIYATI	163-170
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i> ТРАДИЦИОНАЛИЗМ В ФИЛОСОФИИ КОНФУЦИАНСТВА.....	171-176
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING SOSIOLOGIK QARASHLARINI O'RGANISHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	177-183
<i>Shokirov Mubin Rustamovich</i> MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHDA TARIXIY TAFAKKUR MADANIYATINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	184-188
<i>Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна</i> МАҚОМ САНЪАТИ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ	189-193
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> “ҲУШ ДАР ДАМ” МОҲИЯТИ: МЕТАФИЗИК ТАҲЛИЛ	194-199
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	200-204
10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Xolmatova Malika Ibadullayevna</i> AD'JEKTIVLI IDIOMALAR: QO'LLANILISHI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY AHAMIYATI TAHLILI.....	205-209

<i>Olga Filippova</i> CLUSTER IMPLEMENTATION OF FUNCTIONS OF REDUNDANCY MEANS.....	210-222
<i>Эргашева Асаль Эркиновна</i> СПЕЦИФИКА РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЗЫ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ	223-226
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> TILSHUNOSLIKDA “YAQIN – UZOQ” OPPOZITSIYASINING CHOG‘ISHTIRMA TADQIQI MASALASI (ingliz va o‘zbek tillari misolida)	227-231
<i>Rustamova Dilrabo</i> ATAMALAR LUG‘ATIDA LUG‘AT MAQOLASINING TUZILISHI.....	232-241
<i>Кдырбаева Бахытгуль Кеунимжаевна</i> ПАРНЫЕ СЛОВА В КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКЕ: ОБЗОР ОСНОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	242-248
<i>Fayziyeva Aziza Anvarovna, Sadirova Sitara Sobirovna</i> TARJIMA MUAMMOLARINI YECHISH STRATEGIYALARI	249-253
<i>Alaudinova Dilnoza Rustam qizi</i> FRAZEOLOGIK (TURG‘UN) BIRIKMALAR VA ULARNI TARJIMA QILISH USULLARI	254-260
<i>Erdonova Muxlisa Hoshim qizi</i> ORNITONIM KOMPONENTLI MAQOLLARNING LINGVISTIK TADQIQI.....	261-265
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Zaripov Mirzali Miraliyevich</i> KORRUPTSIYA MUAMMOLARINING SABABLARI VA YECHIMLARI	266-270
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	271-276
<i>Yarkinay Nurumbekova Anarmatovna</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA MURABBIYLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK ZARURAT.....	277-284
<i>Sadullayev Dilmurod Baxtiyor o‘g‘li</i> INNOVATSIYA BOSHQARUV ASOSIDA BOSHQARUV XODRLARINI TAYYORLASH SIFATINI OSHIRISH OMILLARI	285-290
<i>Xudayqulova Zarifa Ummatqulovna</i> BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI AKSIOLOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA MA’NAVIY-MA’RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291-301
<i>Бекчанова Солиха Давлатназаровна</i> ТИББИЁТ ОЛИЙ ТАЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИДА ДИВЕРГЕНТ ТАФАККУРНИ РИВИЖОЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКОНИЯТЛАРИ	302-307
<i>Xasanova Gulsanam Xusanovna</i> MAGISTRATURA TALABALARING TASHKILIY-BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL I	308-314
<i>Allanazarov Qo‘ldosh Olimovich</i> TALABALARING TANLAGAN KASBIY FAOLIYATI VA IJODIY QOBILIYATLARINI INTERFAOL METODLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	315-319

<i>Umarov Nurbek Irkinovich</i> KVEST TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASH ASOSLARI	320-324
<i>Буранова Мадина Уктамовна</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРАДИЦИОННОГО И НЕТРАДИЦИОННОГО ВИДОВ ЧТЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	325-330
<i>Зияева Хушнудабону Илхомжон кизи</i> ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА	331-339
<i>Toshpulatova Dilraboixon Sobirjonovna</i> BIOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	340-346
<i>Madaminova Nargiza Zuxridinovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA IJTIMOIY FANLARNING AHAMIYATI	347-351
<i>Shomurzayeva Nasiba Xoshimovna</i> PIYODA YURISH SAYOHATLARNI TALABALAR O'RTASIDA OMMALASHTIRISH	352-356
<i>Xoliyorov Murod Shavkatovich</i> O'QUVCHI YOSHLARDA IJTIMOIY MOTIVLARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHARTLARI.....	357-362
<i>Хамроқулова Дилнавоз</i> БОЛАЛАРДА ТАБИАТГА ДОИР ТАСАВВУР ВА ТУШУНЧАЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИ....	363-366
<i>Tursunova Shaxzoda Baxromovna</i> TEXNOLOGIYA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATI VA BOSHQARUV MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	367-373
<i>Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARDA DEVIANT XULQ SHAKLLARINING NAMOYON BO'LISHI VA TAHLILI	374-380
<i>Ўтанов Ўткир</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЎҚИТУВЧИ МАЪНАВИЙ ҚИЁФАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ	381-387
<i>Kuchkarov Bahodir Tashmurodovich</i> BO'LAJAK HARBIY OFITSERLARDA UMUMMADANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI	388-392

Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich
Samarqand viloyati pedagoglarni yangi
metodikalarga o'rgatish milliy markazi,
Pedagogika, psixologiya va ta'lim
texnologiyalari kafedrasini o'qituvchisi
abdurashidusmonov881@gmail.com

O'QUVCHILARDA DEVIANT XULQ SHAKLLARINING NAMOYON BO'LISHI VA TAHLILI

Annotasiya. Pedagogik tadqiqotlarning psixologiya bilan ug'unlashuvi orqali o'quvchilarda deviant xulq atvor alomatlari kuzatilgan, o'quvchilarda deviant xulq atvorning shakllanish sabablari, klassifikatsiyasi, deviant xulq atvorli o'quvchilarning hatti harakati, moyilligi, ularni nazorat qilish, o'rganish, kommunikativ muloqat o'rnatish, ularga ta'sir ko'rsatuvchi omillar haqida ma'lumotlar keltirilgan bo'lib ularda xarakter aksentuatsiyasining mavjudligi, psixik rivojlanishidagi og'ishish, o'z-o'zini hurmat qilishning pastligi, o'z-o'zini noadekvat baholash holatlari haqida keltirilgan.

Kalit so'zlar: Deviant xulq atvor, deviant xulq atvorning shakllanish sabablari, klassifikatsiyasi, xarakter aksentuatsiyasining mavjudligi, psixik rivojlanish, o'z-o'zini noadekvat baholash.

Abdurashid Norbutayevich Usmonov
Teacher of the Department of Pedagogy,
Psychology and Educational Technologies,
Samarkand region National Center for
Training Pedagogues in New Methodologies

THE APPEARANCE AND ANALYSIS OF STUDENTS' DEVIANT BEHAVIOR

Abstract. Through the integration of pedagogical experience with psychology, the symptoms of deviant behavior were observed in students, the causes of deviant behavior in students, classification, behavior, behavior of students with deviant behavior, their control, learning, communicative communication, rates, data on the means influencing them, according to the data, deviations in the physical and mental development of character accentuation, low self-esteem, inadequate self-assessment.

Key words: Deviant behavior, reasons for the existence of deviant behavior, classification, own mental action of character accentuation, inadequate self-assessment.

Усмонов Абдурашид Норбутаевич
Национальный центр обучения
новым методикам педагогов
Самаркандской области,
преподаватель кафедры Педагогика,
психологии и технологии образования

ПРОЯВЛЕНИЕ И АНАЛИЗ ФОРМ ДЕВИАНТНОГО ПОВЕДЕНИЯ У УЧЕНИКОВ

Аннотация. Через интеграцию педагогических исследований с психологией прослеживаются признаки девиантного поведения у учащихся, приводятся данные о причинах формирования, классификации, поведении, склонностях учащихся с девиантным поведением, их контроле, обучении, установлении коммуникативной коммуникации, влияющих на них факторах наличия у них акцентуации характера, отклонений в психическом развитии, самовосприятии, приводятся случаи низкого

самоуважениа, неадекватной самооценки.

Ключевые слова: Девиантное поведение, причины формирования девиантного поведения, классификация, наличие акцентуации характера, психическое развитие, неадекватная самооценка.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3SI9Y2023N56>

Kirish. Deviant xulq-atvor doimo inson xatti-harakatlarining jamiyat yoki guruhlarda keng tarqalgan faoliyat turlari, me'yorlari, xulq-atvor qoidalari, g'oyalari, munosabatlari, qadriyatlarini o'rtasidagi qandaydir nomutanosoblik bilan bog'liqdir. Me'yorlar ijtimoiy tizimni muqarrar o'zgarishlar sharoitida muvozanat holatida ushlab turuvchi mexanizmdir. Tabiiy va ijtimoiy fanlarda "me'yor" so'zi tizimni saqlash va o'zgartirish uchun ma'lum darajadagi yakun, o'lchov ma'nosida tushuniladi.

Adabiyotlar tahlili. Shunday qilib, og'ishgan xatti-harakatlar jamiyatda qabul qilingan huquqiy va axloqiy me'yorlarga zid bo'lgan o'zgarishlardir. Chunonchi, deviant harakatlar jamiyat tomonidan o'rnatilgan me'yorlardan, shuningdek, ruhiy salomatlik, qonun, madaniyat va axloq me'yorlaridan og'ishish (Y.M.Asadov, M.Isabayeva, I.S.Kon, D.I.Feldshteyn) [6; 7; 8; 9], muayyan vaqt oralig'ida ma'lum bir jamiyatning ijtimoiy istiqbollarini qondirmaydigan xatti-harakatlar deviant harakat hisoblanadi (T. Shibutani, Neil J. Smelser) [10; 11].

Tabiiy savol tug'iladi: Ijtimoiy me'yorlardan og'ishish ehtimoli yuqori darajasining asosiy sabablari nima? Bunday sabablar quyidagilarda ifodalanadi:

- ijtimoiy tengsizlik. Bu aholining ko'p qismini tashkil etadigan yoshlardagi qashshoq hayot darajasi hamda boy va kambag'allarga, ishsizlikka, inqirozga, korrupsiyaga va boshqalarga jamiyatning tabaqalanishida aks ettirilishini ifoda etadi.

- deviant harakatlarning ma'naviy va axloqiy omili jamiyatning nisbiy axloqiy hamda ma'naviy darajasida, ruhsizlik, materializm psixologiyasi, shaxsning yakkalanishi bilan ifodalanadi. Bozor iqtisodiyoti bilan jamiyat hayoti bozorga o'xshaydi, unda hamma narsa sotib olinadi va sotiladi, mehnat hamda arzon ishchi kuchi va odam savdosi oddiy voqeaga aylanib qoldi. Degradatsiya va axloqning pasayishi ommaviy ichkilikbozlik, daydilik, giyohvandlik bilan shug'ullanishi, zo'ravonlik va qonunbuzarliklar bilan ifodalanadi;

- atrof-muhit deviant xatti-harakatlarga xayrixohlik bilan munosabatda bo'ladi. Ko'pgina yosh deviantlar notinch oilalar hisobiga to'g'ri keladi. Oiladagi nosog'lom turmush sharoiti va tarbiyasi, o'qishdagi muvaffaqiyatsizliklar bilan bog'liq bo'lgan bilimni egallashdagi muammolar, o'quvchining atrofdegilar bilan muloqot o'rnata olmasligi asosida yuzaga keladigan nizolar, sog'ligidagi turli psixofiziologik og'ishishlar, binobarin, ruhiy inqiroz, yashash mazmunini yo'qotishga olib keladi.

Tadqiq va tahlil. Bugungi kunda deviant xatti-harakatlarning ma'lum bir shakllari belgilangan:

Jinoyatchilik. Psixologiyada deviant harakatlarning kelib chiqishi, ya'ni o'quvchi-yoshlarning qonunbuzarliklarini tarbiyasi qiyin va pedagogik yoki ijtimoiy-madaniy qarovsizlikdan ekanligini izlash kerakligi bilan izohlanadi [2]. Agar kriminologiya bola jinoyat sodir etishining sabablari to'g'risida savolga javob beradigan fan bo'lsa, pedagogika qayta tarbiyalash va pedagogik profilaktika choralari haqida, sotsiologiya ijtimoiy qonunlarning harakatlarini tadqiq qilsa, psixologiyaning vazifasi jinoyat sodir etishning psixologik mexanizmlarini aniqlashdan iborat. Tadqiqotchilar yoshlarning jinoyatlarni sodir etishiga olib kelishi mumkin bo'lgan quyidagi ichki ruhiy omillarni aniqlaydilar:

- tavakkalchilikka ehtiyoj;
- obro‘-e‘tibor, o‘z-o‘zini hurmat qilishga ehtiyoj;
- hissiy noturg‘unlik;
- tajovuzkorlik;
- xarakter aksentuatsiyasining mavjudligi;
- psixik rivojlanishidagi og‘ishish;
- o‘z-o‘zini hurmat qilishning pastligi;
- o‘z-o‘zini noadekvat baholash.

O‘quvchilik davrida noqonuniy xatti-harakatlar yanada ongli va o‘zboshimchalik bilan amalga oshiriladi.

Giyohvandlik – giyohvand moddalarni iste‘mol qilish bilan bog‘liq sabablar va tekshiruvlar majmuasi uchun umumiy atamadir [10]. Asab tizimining holatiga keskin salbiy ta‘sir ko‘rsatuvchi narkotik moddalarning eng ko‘p tarqalganlari – bu afyun, morfin, gashish, og‘riq qoldiradigan dorilar. Yoshlar o‘rtasida giyohvandlikning keng tarqalgan sabablari quyidagilardir:

- ortiqcha, samarali mehnatga ajratilmagan vaqt;
- Oilada bola nima bilan shug‘ullanishini nazorat qilmaslik;
- oiladagi ziddiyatli muhit va shu asosda bolada paydo bo‘ladigan hadik va taranglik;
- ota-onalar, oilaning boshqa a‘zolari tomonidan narkotik moddalarning iste‘mol qilinishi;
- narkotik moddalarni uyda saqlash;
- narkotik avlodlilik;
- ba‘zi bolalarning biror narsaga erishish umidi ortidan amalga oshmagan tushkunlik holati.

Tabiiyki, narkotikni qo‘llashga turtki, vaziyatning noyob darajada tasodifiyligidir, umumiy harakat, tashqi va ichki sabablarning uzviyligi bilan bog‘liq. Tasodifiylikni ham chetda qoldirish kerak emas. Shu bois, maktab ta‘lim-tarbiya tizimining asosiy yo‘nalishi – barcha yoshdagi ‘quvchilar bilan profilaktika ishlarini olib borishdan iborat. Asosiy e‘tibor bolalarni giyohvand moddalarni eng xatarli, deb bilishi, ularning kelajagiga mas‘uliyat bilan munosabatda bo‘lishni ta‘minlash, ehtiyojlarini qondirishning g‘ayritabiiy shakllarini shaxsiy qabul qilmasliklariga ishontirishga qaratilgan.

Ichkilikbozlik. Butun dunyo bo‘ylab, voyaga yetmaganlar o‘rtasida spirtli ichimliklar iste‘moli rivojlanmoqda. Bolalar va o‘quvchilarning spirtli ichimliklar iste‘moli eng og‘ir ijtimoiy va pedagogik muammolardan biridir. Spirtli ichimliklar giyohvand moddalarga qaraganda asab tizimiga juda zararli bo‘ladi. Spirtli ichimliklar hamda alkogolizmga qarshi kurashning eng keng tarqalgan shakllari – ma‘rifiy-pedagogik taqiqlovchi choralar sanaladi.

Pedagogik-profilaktik harakatlar:

- maktab bayram tadbirlarida zaif tonik ichimliklardan foydalanishni taqiqlash;
- spirtli ichimliklarga qarshi kurashish guruhi terapiyasini o‘tkazish;
- bo‘sh vaqtni mazmunli o‘tkazishning ko‘plab boshqa usullari borligini doimo tushuntirish va ko‘rsatish.

Fohishabozlik. O‘quvchilik davri jinsiy yetishuvning tezkor davri hisoblanadi, shuningdek, o‘quvchilik davri va yosh giperekseksualizm davri boshlanishi bilan keyingi davrga nisbatan jinsiy aloqaga qiziqish ortadi. Jamiyat fohishalik bilan qarshi kurashish uchun doimo

yo'l va vositalarni izlagan. Tarixda fohishalik siyosatiga nisbatan asosiy shakllar mavjud bo'lgan: taqiqlash, tartibga solish (ro'yxatga olish va tibbiy ko'rik), bekor qilish (taqiqlash va ro'yxatga olish bo'lmagan hollarda profilaktika, tushuntirish va tarbiya ishlarini olib borish). Tarixiy tajriba shuni anglatdiki, ushbu eng qadimgi kasb egalariga qarshi qaratilgan huquqiy va tibbiy tartib-qoidalar bu muammoni to'liq hal qilmaydi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, jamiyatdagi ijtimoiy va ma'naviy o'zgarishlar vaziyatni tubdan o'zgartiradi.

Suitsid (lotinchadan – o'zini o'ldirish) – bu odamning o'z hayotidan o'zini ongli ravishda mahrum qilishdir. O'z-o'zini vayron qiluvchi xatti-harakatlarning bir qator ketma-ketlikdagi keskin nuqtasi. O'z-o'ziga suiqasd qilish xulq-atvori – hayotdan mahrum etish to'g'risidagi fikrlarining asosiy maqsadidir. O'z joniga qasd qilish xulq-atvori tarkibida – o'z joniga qasd qilish harakati, holatlari, ko'rinishlari (fikrlar, niyatlar, his-tuyg'ular, bayonotlar) mavjud. Yosh davri o'z joniga qasd qilish xulq-atvorining xususiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, o'quvchilik yoshidagi inqiroz davrlari. O'quvchilar orasida o'z joniga qasd qilish urinishlari boshqa yosh davrlarga qaraganda, ancha keng tarqalgan va ularning bir nechtasi o'z maqsadlariga erishadi.

Odatda, tengdoshlar va ota-onalar bilan o'quvchilik o'rtasidagi o'zaro munosabatlarga nisbatan o'z joniga qasd qilgan xatti-harakatlariga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Afsuski, nisbatan kam o'rganilgan yana bir muhim omil – bu o'quvchi submadaniyatining ta'siri. Masalan, o'quvchilarning xatti-harakati ularning kimgadir taqlid qilishlariga misol bo'la oladi. O'z joniga qasd qilish xatti-harakatlarini oldini olish bir qator vazifalarni hal qilishi mumkin: turli autoagressiv vositalariga kirishni cheklash va nazorat qilish, omillarni, xavfli guruhlarni nazorat qilish. O'z joniga qasd qilishning psixologik profilaktikasi, asosan, o'z joniga qasd qilishni vaqtida aniqlay olish va yaqin odamlariga o'z vaqtida yordam ko'rsatish bo'yicha trening shaklida amalga oshiriladi.

Uydan qochishlar, daydilik. Autsayderlikning eng ko'zga ko'ringan shakli daydilik hisoblanadi. Daydilikni xulq-atvordagi og'ishishlik, deb tafsivlash mumkin, bu holat deviant xatti-harakatlarning boshqa turlari bilan ham bog'liqdir: alkogolizm, giyohvandlik, jinoyatchilik. Daydilik insonga ma'naviy va psixologik zarar yetkazadi. O'quvchilarning uydan qochish sabablari, odatda, oila va oilaviy munosabatlardan mahrum, shuningdek, maktab bilan aloqalarning uzilishidan iborat bo'ladi. O'quvchi o'g'il bolalar o'rtasida uydan qochishlarning yashirin-hissiy shakli, o'quvchi qizlarda esa namoyishkorona shakli tus oladi. Uydan qochishlar hech qanday tayyorgarliksiz yakka holda amalga oshiriladi. Yoshlarning tungi poyezd vokzallarida tunashlari, yarim och holda tartibsiz oziqlanishlariga to'g'ri keladi, begonalar bilan o'g'irlik qilish, ko'pincha anglab yetmagan holda ijtimoiy xavfli jinoiy guruhga kiradilar, spirtli ichimliklar yoki giyohvand moddalarni iste'mol qiladilar.

Qo'rquv. Bolalar va o'quvchilarda turli qo'rquvlar (fobiya) paydo bo'lishi ularning yosh davrlariga xosligi bilan xarakterlanadi. Ko'pincha bu qorong'ulik, yolg'izlik, ota-onalardan va yaqinlaridan ajralib qolingan nevrologik qo'rquv hisoblanadi, bu esa o'z navbatida inson salomatligiga ta'sirini kuchaytiradi. Bunday holatlar ular bilan tinchlantiruvchi suhbatlar orqali bir zumda o'tib ketishi mumkin. Boshqa holatlarda ular qisqa muddatli, lekin davomiyliги bilan ko'p vaqtni tashkil etadigan shakllari ham mavjud. Bunday harakatlarning sababi uzoq davom etadigan, bolaning ruhiga shikast yetkazadigan vaziyatlar(jiddiy kasallik, maktabda yoki oiladagi keskin to'qnashuvlar)ni ko'rsatish mumkin. Qo'rquvlar miyada o'rnashib qolgan fikr shaklida, miyada o'rnashib qolgan fikr esa harakatlar ko'rinishida namoyon bo'ladi. Miyada

o'rnashib qolgan fikr yuqumliligi o'tkir narsalardan qo'rqish, yopiq xona va duduqlanuvchi odamlarning gapirish qo'rquvi kabilarda ustunlik qiladi. Bolalar va o'quvchilarning qo'rquvini yo'qotish uchun psixokorreksiyali o'yin texnologiyalari va usullarini qo'llash mumkin.

Vandalizm va graffiti. Vandalizm – buzg'unchi xatti-harakatlarning bir turi [11]. Ko'pgina tadqiqotlar va statistik ma'lumotlarga ko'ra, ko'p holatlarda vandalizm harakati 25 yoshgacha bo'lgan yoshlar tomonidan sodir etilgan. O'quvchilar o'rtasida o'tkazilgan so'rovlarga ko'ra, vandalizmni sodir etishning keskin nuqtasi 11–13 yoshga to'g'ri keladi. Vandal yoshlar o'z tengdoshlari kabi bir xil intellektual rivojlanish darajasiga ega, ammo maktabdagi o'zlashtirish ishlari ancha past bo'ladi. O'tkazilgan tadqiqotlarga ko'ra, vandallarning aksariyati inqiroz holatida bo'lganligi qayd etilgan. Jamoatchilikning fikriga ko'ra, vandalizm, odatda, maqsadsiz, befoyda, noaniq xatti-harakatlarga o'xshaydi. Vandalizm motivlarini aniqlash ijtimoiy-psixologik tadqiqotlarning eng asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Olimlar taqdim etgan vandalizm motivlarining tasnifini ko'rib chiqamiz:

Zerikish. Sabab – qiziqarli bo'lish istagi. Buning sababi – yangi taassurotlarni qidirish; taqiq va xavf bilan bog'liq qiziqishlarni izlash.

Tadqiqot. Buzg'unchilikka qiziqishning maqsadi – tizimning qanday ishlashini tushunish istagi.

Estetik hissiyot. Buzg'unchilik ishlarining jismoniy jarayonini kuzatish yangi vizual tuzilmalarni yaratadi, ular yoqimli tuyuladi.

Ekzistensial tadqiqot. Vandalizm o'zini o'zi tasdiqlash vositasi sifatida harakat qilishi mumkinligini tushuntiradi va kishilar diqqatini o'ziga jalb qiladigan jamiyatga ta'sir ko'rsatish imkoniyatini o'rganadi (Gerostratning ajoyib misoli, ma'bud qasrini faqat shon-shuhrat uchun yoqib yuborgandi).

Graffiti – bu o'quvchilar va yoshlar orasida deviant harakatlarning o'ziga xos ko'rinishi [12]. Psixologiya nuqtayi nazaridan, graffiti insonning o'zini namoyon qilish usuli hisoblanadi. Graffiti atamasi (italyancha grafiti – chizilgan) – qadimgi yozuvlar, asosan ichki belgilar, binoning devorlari, idishlar va boshqa buyumlardagi chizmalarni ifodalaydi. Pedagogik jihatdan o'quvchi ijodkorligini to'g'ri yo'naltirish Graffitidagi buzg'unchilik zarari vandalizmning boshqa turlari va zo'rvon jinoyatlar bilan taqqoslaganda, kichik, ahamiyatsiz, deviant xatti-harakatlarning nisbatan xavfsiz ko'rinishlaridir:

- shaxsiy va guruh identifikatori, rus tilidagi yozuvning ingliz tilida ijro etilishidagi yoshlarning submadaniyat tili;

- ijtimoiy va madaniy me'yorlarga qarshi norozilik;
- kurashish motivlari mazmunidagi yovuz reaksiyalar, raqobat va ramziy zo'rvonlik;
- ijodkorlik motivlari;
- jinsiy motivlar;
- ko'ngilochar motivlar

Shunday qilib, umuman vandalizm va vandalizm turlaridan biri sifatidagi graffiti o'quvchilar deviantligining bir turi hisoblanadi [3].

Internet va kompyuter o'yinlariga qaramlik – psixologik jihatdan ziddiyatli xatti-harakatlar, surunkali dipressiya, real ijtimoiy munosabatlardan virtual olamni afzal ko'rish, jamiyatga moslasha olmaslik, ijtimoiy noqulaylik, internetdan foydalanish madaniyatining yo'qolib borishi [1]; pedagogik voqelikda esa deviant xulqning shakllanishiga sabab bo'luvchi

Internet tarmog'iga tobelik, tarmoqdan tayyor ishlanmalar, yechimlar topish hisobiga topshiriqlarni mustaqil bajarmaslik natijasida o'qish va bilim olishga befarq munosabatda bo'lish, uzoq vaqtdagi harakatsizlik natijasida o'quvchining jismoniy rivojlanishida salbiy ta'sir xavfi kuchayadi.

Xulosa. Shuni alohida ta'kidlash joizki, ota-ona, o'qituvchi va maktab amaliyotchi psixologlari ham o'quvchilar bilan ishlashda deviant xulq-atvorni e'tiborga olish kerak, degan xulosaga kelish mumkin. O'quvchilarning deviant harakatlariga olib keladigan omillarning paydo bo'lishi bilan kattalarning to'g'ri xatti-harakati orqali ushbu muammolarni erta shakllanish bosqichida hal qilishga yordam beradi.

O'quvchilar huquqbuzarligi va jinoyatchiligi o'tmishda va hozirda ham dolzarb muammolardan biri bo'lib kelgan. Kelajakda ham shunday bo'lib qoladi, chunki o'quvchilar millatning, xalqning, davlatning kelajagini belgilab beruvchi kuchdir. O'quvchilar huquqbuzarligi va jinoyatchiligining yana bir ahamiyatli jihati shundaki, u barvaqt profilaktikaning asosiy obyektlaridan biri hisoblanadi.

Shu bilan birgalikda respublikamiz ayrim hududlarida tarbiyasi og'ir, deviant xulqli, jinoyat sodir etishga moyil o'quvchilar, ularning ota-onalari to'g'risidagi ma'lumotlarni to'liq jamlab, tahlillari olib borilmayotganligi, o'quvchilarning tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatayotgan shaxslar va shart-sharoitlarni muntazam o'rganilmayotganligi, bunday o'quvchilar to'g'risida ichki ishlar organlariga rasmiy xabar berib borish amaliyoti talab darajasida yo'lga qo'yilmaganligi bu boradagi ishlarga salbiy ta'sirini ko'rsatmoqda. Bu holat tadqiqot avvalida o'rganilgan ma'lumotlardagi raqamlarning ifodalanishida o'z aksini topgan.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Ma'ruf Qosim o'g'li Kubayev. Shaxsdagi internet va kompyuter o'yinlariga tobelikning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari // Scientific Progress. Volume 2: Issue 6, 2021. – B. 609-614. ISSN: 2181-1601.
2. Olimov L.Y. Xulqi og'ishgan bolalar psixologiyasi [Matn]: o'quv qo'llanma / L.Y. Olimov, A.M. Nazarov. – Toshkent: "Tafakkur avlodi", 2020. – 496 b.
3. Abdullayeva Sh.A. Globallashuv sharoitida o'quvchilar jinoyatchiligining profilaktikasi. "Ijtimoiy tahdidlarga moyil oilalarda ma'naviy-axloqiy muhitni barqarorlashtirishning gerontopedagogik asoslari" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari.– T.: TDPU, 2020 yil 25 mart. 32-38-betlar.
4. Taylaqov N.I., Abdullayeva Sh.A. va boshq. Voyaga yetmaganlar orasida jinoyatchilik va huquqbuzarlikka moyil o'quvchilarni tarbiyalashning ijtimoiy-pedagogik vositalari va texnologiyalari. III tom. Monografiya / N.I. Taylakov va boshqalar. – Toshkent: "Ta'lim" nashriyoti, 2019 yil. 320 b.
5. Taylakov N.I. va boshqalar. Voyaga yetmaganlar orasida deviant xulqqa moyil o'quvchilarni aniqlash va ularni tarbiyalash. «Kamalak» nashriyoti. –Toshkent, 2017. – 320 b.
6. Асадов Ю.М. Социально-психологические особенности профилактики девиантного поведения трудных подростков // «Мактаб ва ҳаёт» журнали. –Т., 2019.

7. Исабаева М. Теоретические основы формирования навыков здорового образа жизни у учащихся. / Современные инновации международная научно-практическая конференция «Современные инновации в эпоху глобализации: теория, методология, практика». – Москва. – 2016.
8. Кон И.С. Отцовство как социокультурный институт // Педагогика. – 2005. – № 9. – С. 3-16.
9. Фельдштейн Д.И. Трудный подросток. –М.: Воронеж, МПСИ: Модек, 2008. – 206 с. – ИСБН 978-5-9770-0286-8.
10. Шибутани Т. Социальная психология. Пер. с англ. В.Б.Ольшанского. Ростов н / Д.: изд-во «Феникс», 1999. – 544 с.
11. Neil J. Smelser. Getting Sociology Right: A Half-Century of Reflections. University of California Press, Ltd. London, England, 2014. – 325 p.
12. Elektron resurs: <https://en.wikipedia.org/wiki/Graffiti>.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).